

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

✓ วัยเด็กเป็นระยะที่มนุษย์กำลังพัฒนาตนเองอย่างรวดเร็วพร้อมกันทุกด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เด็กที่อยู่ในชนบทหรือชุมชนที่ยากจนส่วนมาก มักจะถูกทอดทิ้งตามยถากรรม มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น ขาดแคลนในด้านการศึกษา ขาดการเอาใจใส่ดูแลเอาใจใส่ที่ควรจากผู้ปกครอง ขาดประสบการณ์ที่จะส่งเสริมให้มีความเฉลียวฉลาด นอกจากนี้ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ในสังคมดังกล่าวส่วนมากก็ไม่สามารถเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนเด็กได้อย่างถูกต้อง และให้ประสบการณ์ที่กว้างขวางแก่เด็กได้ เนื่องจากตนเองก็ขาดความรู้และประสบการณ์ที่พอเพียง จึงเป็นผลให้เด็กส่วนใหญ่ในสังคมเช่นนี้ อ่อนด้อยในด้านความรู้ ความเฉลียวฉลาด ร่างกายเจริญเติบโตไม่เต็มที่เนื่องจากได้รับอาหารไม่พอเพียงเท่าที่จำเป็นตามหลักโภชนาการ¹ ดังนั้นเด็กพวกนี้จึงได้ชื่อว่าเป็นเด็กที่ถูกกีดกันทางวัฒนธรรม (Culturally deprived children)¹ โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในวัยก่อนเข้าเรียน (Preschool age) สภาพการดังกล่าวจะรุนแรงมากกว่าเด็กในวัยอื่น เนื่องจากเป็นระยะที่เด็กหย่านนมมารดาและร่างกายต้องการอาหารมากกว่าเมื่ออยู่ในวัยทารก เมื่อเกิดภาวะบกพร่องทางโภชนาการก็จะมีผลกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน²

¹กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิตเทศก์, เอกสารประกอบการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กวัยก่อนเกณฑ์ทั้งระดับเรียนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถานศึกษาฝึกหัดครู (พระนคร : 2512), หน้า 9. (อัครสำเนา)

²กรมอนามัย, กองโภชนาการ, คู่มือการจัดตั้งศูนย์โภชนาการเด็ก (พระนคร : ชุมชนสหกรณ์การชื้อและการขาย, 2513), หน้า 1.

โคมีวูวิจัยเปรียบเทียบเกณฑ์ไอคิว (I.Q.) ระหว่างเด็กที่ถูกกีดกันทางวัฒนธรรม กับเด็กที่มีสภาพแวดล้อมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม (Culturally abundant environment children) โดย เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom)³ พบว่า เด็กหนุ่มวัย 17 ปีซึ่งถูกกีดกันทางวัฒนธรรม และได้รับการศึกษาในระดับที่เป็นกรรมกรไร้ทักษะ (Unskilled labor) จะมีเกณฑ์ไอคิวโดยเฉลี่ยน้อยกว่าเด็กหนุ่มวัยเดียวกันซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมสมบูรณ์ และกำลังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยถึง 20 หน่วย ความแตกต่างนี้เกิดขึ้นในระยะตั้งแต่คลอดถึงอายุ 4 ขวบ 10 หน่วย และตั้งแต่อายุ 4 ขวบ ถึง 6 ขวบ อีก 6 หน่วย ส่วนในระยะวัยเรียนตั้งแต่ 6 ขวบ ถึง 17 ขวบ มีผลทำให้เกิดความแตกต่างเพียง 4 หน่วยเท่านั้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าระยะก่อนวัยเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางสติปัญญาของเด็กมากที่สุด

ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงพยายามที่จะจัดการศึกษาชดเชย (Compensatory education) ให้แก่เด็กที่ถูกกีดกันทางวัฒนธรรม⁴ โดยการจัดโครงการเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ร่างกายพิการ หรือเด็กมีปัญหาวอน เป็นการจัดการศึกษาในระดับวัยก่อนเข้าเรียน (Preschool education) โครงการดังกล่าวนี้เรียกว่า โครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้สำหรับเด็กยากจน (Head Start Program หรือ Project Head Start) โดยมีหลักการ 2 ประการ คือ

1. เด็กจะต้องได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญญาของเด็กในระดับท้องถิ่น โดยความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับ

³Fred M. Hechinger (ed), Preschool Education Today (New York : Doubleday & Company, Inc., 1966), pp. 3 - 4.

⁴Office of Economic Opportunity, Head Start Child Development Program (Washington D.C. : U.S. Government Printing Office, 1967), pp. 1 - 5.

2. ครอบครัวของเด็ก รวมทั้งชุมชน จะต้องมีส่วนร่วมอย่างสำคัญ ในการ
ดำเนินงานแก้ไข้ปัญหาของเด็ก

ในประเทศไทย รัฐบาลได้พยายามเร่งรัดพัฒนาชนบทโดยถือเป็นความจำเป็น
อันรีบด่วน สำหรับการจัดการศึกษาในระดับวัยก่อนเข้าเรียนให้แก่ชนบทในขณะนี้ ก็มี
หน่วยราชการสามหน่วยดำเนินงานอยู่ คือ กรมอนามัย กรมวางสาธารณสุข ได้ตั้ง
โครงการจัดตั้งศูนย์โภชนาการเด็ก กรมการพัฒนาชุมชน กรมอนามัย ได้ตั้ง
โครงการพัฒนาเด็กก่อนเข้าโรงเรียน และกรมการฝึกหัดครู กรมวางศึกษาธิการ
ได้ตั้งโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์บังคับเรียน โดยยึดหลักปรัชญาดังกล่าวแล้ว
ข้างต้น แต่แตกต่างกันดำเนินงานเพื่อความสะดวกในการบริหารงาน เริ่มดำเนินงานตั้งแต่
ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา

โครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์บังคับเรียนของกรมการฝึกหัดครู ได้
ดำเนินงานไว้บนชั้น ๆ ดังนี้⁵

ชั้นที่ 1 การอบรมผู้ดำเนินงาน สถานศึกษาฝึกหัดครูแต่ละแห่งคัดเลือก
อาจารย์ของวิทยาลัยไปรับการอบรมวิธีการดำเนินงานจัดชั้นเด็กเล็กที่โรงเรียนอนุบาล
ละอออุทิศ ของวิทยาลัยครูสวนกุหลาบ แห่งละ 2 คน คนแรกเข้ารับการอบรมกลางปี
การศึกษา 2510 และคนที่ 2 เข้ารับการอบรมกลางปีการศึกษา 2511 เป็นเวลา
ครึ่งละหนึ่งภาคเรียน โดยคัดเลือกอาจารย์ที่บุคคลสมัคตั้งนี้

1. มีนิสัยรักเด็กและสนใจเด็ก
2. ยินดีไปทำงานในชนบท
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
4. มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์
5. มีความสามารถในการฝึกอบรมผู้อื่นต่อไปได้
6. สามารถเรียนรู้ การสอนว่า ศิลปะ และหัตถศึกษาได้ (ไม่จำเป็นต้อง
มีพื้นฐานความรู้มาก่อน)

⁵กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์, เรื่องเดิม, หน้า 100 - 103.

ขั้นที่ 2 การเลือกสถานที่ สถานศึกษาฝึกหัดครูแต่ละแห่งพิจารณาเลือกโรงเรียนประถมศึกษานในโครงการฝึกหัดครูชนบทหนึ่งแห่ง เพื่อจัดกิจกรรมฝึกอบรมเด็กเล็กในปีการศึกษา 2511 โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

1. เลือกโรงเรียนที่ครูใหญ่สนใจและยินดีให้ความร่วมมือ
 2. ได้รับความเห็นชอบและร่วมมือจากทางจังหวัด อำเภอ
 3. ชุมชนนั้นมีฐานะปานกลาง พอที่จะให้ความร่วมมือได้
- เมื่อดำเนินงานโดยลัดคิว อาจจะขยายไปยังโรงเรียนประถมศึกษาแห่งอื่น

ได้อีกตามความเหมาะสม

ขั้นที่ 3 การรับเด็ก ในระยะทดลองจะรับเด็กไม่เกิน 25 คน เพื่อเปิดชั้นเด็กเล็ก หนึ่งชั้น รับเด็กอายุระหว่าง 3 - 7 ปี โดยจัดหาครู 1 คน และผู้ช่วยครูอีก 1 คน

ขั้นที่ 4 การฝึกบุคคลากรในท้องถิ่น ผู้ดำเนินงานจัดชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการอบรมแล้วออกไปทำการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษที่เลือกไว้ เพื่อฝึกหัดครูประจำชั้น และนักเรียนฝึกสอนให้เข้าใจจิตวิทยาเด็กเล็ก กิจกรรม และวิธีสอนชั้นเด็กเล็ก นอกจากนี้ยังช่วยแนะนำผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กเล็ก เช่น เรื่องอาหาร สุขนิสัยของเด็ก การดูแลเด็กที่ถูกตอง

ขั้นที่ 5 การร่วมมือกับหน่วยงานอื่น สถานศึกษามีฝึกหัดครูขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ในการดำเนินงาน เช่น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายศึกษาธิการ ฝ่ายพัฒนาชนบท และฝ่ายอนามัย เป็นต้น

ขั้นที่ 6 การนิเทศนักเรียนฝึกหัดครูก่อนออกฝึกสอน เพื่อให้นักเรียนฝึกสอนเข้าใจและมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่ไปฝึกสอนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมชั้นเด็กเล็ก ซึ่งจะต้องช่วยเหลือครูประจำชั้นเด็กเล็กในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน

ขั้นที่ 6 การจัดตั้งคณะกรรมการในการจัดกิจกรรมเด็กเล็กในชนบทซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการโครงการฝึกหัดครูชนบท และอาจารย์ทางวิชาพัฒนาการเด็ก ศิลปะ คนตรี และนาฏศิลป์

โครงการนี้ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ในการจัด
อบรมผู้ดำเนินงาน และให้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องเล่นของเด็ก นมผง และ
น้ำมันตับปลา

จากการดำเนินงานตามโครงการนี้ ในปีการศึกษา 2511 มีสถานศึกษาอีกหัต
ครู 23 แห่ง จากจำนวนทั้งหมด 25 แห่ง ทั่วประเทศ จัดชั้นเด็กเล็กในโรงเรียน
ประถมศึกษาในชนบทอย่างน้อยแห่งละ 1 โรง รวม 26 โรง รับเด็กเล็กรวมทั้งสิ้น
643 คน

ในปีการศึกษา 2512 สถานศึกษาอีกหัตครูที่จัดชั้นเด็กเล็กอยู่แล้ว 11 แห่ง
เปิดชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทเพิ่มอีก 11 โรง รวมเป็น 37 โรง
รับเด็กเล็กรวมทั้งสิ้น 852 คน

ในปีการศึกษา 2513 สถานศึกษาอีกหัตครูที่จัดชั้นเด็กเล็กอยู่แล้ว 9 แห่ง
เปิดชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทเพิ่มอีก 9 โรง รวมเป็น 46 โรง
รับเด็กเล็กรวมทั้งสิ้นประมาณ 1050 คน

ในการดำเนินงานตามโครงการนี้ บุคคลากรผู้ดำเนินงานจะต้องประสบปัญหา
และอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานไม่มากนักขอ คึงนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา
ปัญหาในการดำเนินงานว่าเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด และนำมาเปรียบเทียบกันระหว่าง
กลุ่มบุคคลผู้ดำเนินงาน 3 กลุ่ม คือ อาจารย์ผู้ดำเนินงาน ครูใหญ่ และครูประจำชั้น
เด็กเล็ก ในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดชั้นเด็กเล็ก ผู้วิจัยเชื่อว่าผลการวิจัยนี้จะเป็น
ประโยชน์แก่กรมการฝึกหัดครูผู้เป็นเจ้าของโครงการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำ
ไปพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานได้รับผลดียิ่งขึ้น
ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ✓ 1. เพื่อศึกษาว่า บุคคลผู้ดำเนินงานตามโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์
บังคับเรียนของสถานฝึกหัดครู ครูทั้ง 3 กลุ่ม คือ อาจารย์ผู้ดำเนินงาน ครูใหญ่ และ
ครูประจำชั้นเด็กเล็ก แต่ละกลุ่มมีปัญหาในการดำเนินงานอย่างไร และแต่ละปัญหามี
ความสำคัญมากน้อยเพียงใด

✓ 2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินงานของบุคคลผู้ดำเนินงานทั้ง 3 กลุ่ม ว่า มากน้อยกว่ากันอย่างไร

ขอทดลองเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดชั้นเด็กเล็กตามโครงการนี้ ทุกโรงเรียน ใต้โครงการสอนเด็กเล็กซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษาดูงานจัดทำขึ้น เป็นแบบฉบับเดียวกัน

✓ 2. ผู้วิจัยถือว่า ความคิดเห็นทั้งหลายของบุคคลผู้ดำเนินงานตามโครงการนี้ ที่ตอบในแบบสอบถาม แสดงออกมาด้วยความจริงใจ เป็นที่เชื่อถือได้

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 8 ประการ คือ

1. ผู้ดำเนินงานแต่ละกลุ่มประสบปัญหาในการดำเนินงานรวมทุกด้านโดยเฉลี่ยแล้วมีขนาดไม่แตกต่างกัน

2. ผู้ดำเนินงานแต่ละกลุ่มประสบปัญหาเรื่องอาคารสถานที่โดยเฉลี่ยแล้ว มีขนาดไม่แตกต่างกัน

3. ผู้ดำเนินงานแต่ละกลุ่มประสบปัญหาเรื่องโครงการสอน และการวิจัย โดยเฉลี่ยแล้วมีขนาดไม่แตกต่างกัน

4. ผู้ดำเนินงานแต่ละกลุ่มประสบปัญหาเรื่องการจัดกิจกรรม และอุปกรณ์ ประกอบกิจกรรม โดยเฉลี่ยแล้วมีขนาดไม่แตกต่างกัน

5. ผู้ดำเนินงานแต่ละกลุ่มประสบปัญหาเรื่องน้ำดื่ม และโภชนาการ โดยเฉลี่ยแล้วมีขนาดไม่แตกต่างกัน

6. ผู้ดำเนินงานแต่ละกลุ่มประสบปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยของเด็กเล็ก โดยเฉลี่ยแล้วมีขนาดไม่แตกต่างกัน

7. ผู้ดำเนินงานแต่ละกลุ่มประสบปัญหาเรื่องการจัดนาและการใช้จ่ายเงิน โดยเฉลี่ยแล้วมีขนาดไม่แตกต่างกัน

8. ผู้ดำเนินงานแต่ละกลุ่มประสบปัญหาเรื่องความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉลี่ยแล้วมีขนาดไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้วิจัยจะศึกษาปัญหาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดชั้นเด็กเล็กตามโครงการนี้ ซึ่งมีอยู่รวมทั้งหมด 44 โรงเรียนเท่านั้น ไม่ศึกษารวมไปถึงโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยครูที่เปิดชั้นเด็กเล็กด้วย 2 แห่ง คือ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยครูอุบลราชธานี ทั้งนี้เพราะโรงเรียนสาธิตทั้ง 2 แห่งนี้ไม่ใช่โรงเรียนในอเนกประสงค์ที่เป็นวัตถุประสงค์แท้จริงของโครงการนี้

2. ผู้วิจัยจะศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของบุคคลผู้ดำเนินงาน 3 กลุ่มเท่านั้น คือ อาจารย์ผู้ดำเนินงาน ครูใหญ่ และครูประจำชั้นเด็กเล็ก เพราะถือว่าบุคคลอื่นนอกเหนือจากนี้ เช่น หัวหน้าสถานศึกษาฝึกหัดครู ศึกษานิเทศก์ ศึกษานิการจังหวัด ศึกษานิการอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ไม่ใช่ผู้ดำเนินงานอย่างแท้จริง

3. ผู้วิจัยจะศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของบุคคลแต่ละกลุ่มเป็นส่วนรวม ไม่คำนึงถึงตัวแปรเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิ และประสบการณ์ในการสอนชั้นเด็กเล็กของแต่ละบุคคลในกลุ่มมาก่อน ทั้งนี้โดยถือว่าเป็นตัวแปรเกิน

ความจำกัดของการวิจัย

ผลการวิจัยนี้อาจมีความคลาดเคลื่อนได้เนื่องจาก

1. โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการนี้แต่ละแห่งเปิดดำเนินงานไม่พร้อมกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาฝึกหัดครูแต่ละแห่ง โรงเรียนที่เปิดชั้นเด็กเล็กใหม่ ๆ อาจจะมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหามากกว่าโรงเรียนที่เปิดชั้นเด็กเล็กเป็นเวลานานกว่า

2. ครูประจำชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดชั้นเด็กเล็กในปีการศึกษา 2513 ยังไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนและการจัดกิจกรรมในชั้น

เด็กเล็ก จึงอาจจะมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหามากกว่าครูประจำชั้นเด็กเล็กที่ได้รับการอบรมแล้ว

คำจำกัดความ

๑) สถานศึกษาปิกหักครู หมายถึงวิทยาลัยครูสังกัดกรมการปิกหักครู ที่ดำเนินงานปิกอบรมเด็กเล็ก ตามโครงการปิกอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์บังคับเรียนของกรมการปิกหักครู/ซึ่งมีจำนวน 23 แห่ง จากจำนวนทั้งหมด 25 แห่ง⁶

๒) โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึงโรงเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในเขต หรือชุมชนชนบทที่ยากจน ซึ่งสถานศึกษาปิกหักครูไปดำเนินงานจัดชั้นเด็กเล็ก/มีจำนวนทั้งสิ้น 44 โรงเรียน?

๓) อาจารย์ผู้ดำเนินงาน หมายถึงอาจารย์ของสถานศึกษาปิกหักครูซึ่งได้รับคัดเลือกให้ดำเนินงานตามโครงการนี้ ซึ่งมี 1 คน ในแต่ละสถานศึกษาปิกหักครู/รวมทั้งสิ้น 23 คน

๔) ครูใหญ่ หมายถึงครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการนี้

๕) ครูประจำชั้นเด็กเล็ก หมายถึงครูผู้สอนประจำในชั้นเด็กเล็กตามโครงการนี้ และได้รับเงินเดือนประจำ

๖) ปัญหาในการดำเนินงาน หมายถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจารย์ผู้ดำเนินงานครูใหญ่ และครูประจำชั้นเด็กเล็กประสบอยู่ในการดำเนินงานตามโครงการนี้/ในขณะที่ตอบแบบสอบถามของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งปัญหาในการดำเนินงานออกเป็น 7 หมวดหมู่ใหญ่ ๆ คือ

⁶ ทุกรายชื่อในภาคผนวก ก.

⁷ ทุกรายชื่อและสถานที่ตั้งในภาคผนวก ก.

1. อาคารสถานที่
2. โครงการสอนและการวัดผล
3. การจัดกิจกรรมและอุปกรณ์ประกอบกิจกรรม
4. น้ำดื่มและโภชนาการ
5. สุขภาพอนามัยของเด็กเล็ก
6. การจัดหาและใช้จ่ายเงิน
7. ความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ค่าความสำคัญของปัญหา หมายถึงมีชนิดและชนิดของคะแนนของกลุ่มประชากรในแต่ละข้อปัญหา ซึ่งจะมี 4 ค่า คือปัญหาในการดำเนินงานหนึ่งข้อ เป็นค่าความสำคัญของปัญหาของกลุ่มอาจารย์ผู้ดำเนินงาน, กลุ่มครูใหญ่, กลุ่มครูประจำชั้นเด็กเล็ก และค่าความสำคัญของปัญหารวมทั้งสามกลุ่ม ค่าความสำคัญของปัญหานี้จะเป็นตัวเลขมีค่าระหว่าง 0,00 ซึ่งหมายความว่าไม่มีปัญหา จนกระทั่งถึง 5.00 ซึ่งหมายความว่าปัญหามากที่สุด

เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กวัยก่อนเกณฑ์บังคับเรียนสำหรับเด็กยากจน (Project Head Start) ยังเป็นแนวคิดที่ใหม่ และเริ่มดำเนินงานในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นระยะเวลาเพียง 6 ปี⁸ (นับถึงสิ้นปีการศึกษา 2513) ดังนั้นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานโครงการนี้จึงยังมีน้อย เท่าที่ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ ปรากฏว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ดังนี้คือ

⁸U.S. Department of Health, Education, and Welfare.

A Report on Evaluation Studies of Project Head Start

(Washington D.C., 1969), P. 1 - 2. (Mimeograph).

พ.ศ. 2509 เมลวิน⁹ ได้ศึกษาสภาพข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการปีกอบรม
 เด็กเล็กวัยก่อนเกณฑ์ทั้งวัยเตรียมสำหรับเด็กยากจนในมลรัฐอินเดียนา โดยใช้วิธี
 สัมภาษณ์บุคคลผู้ดำเนินงานตามโครงการนี้ และรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงจาก
 Indiana Office of Economics Opportunity ซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลสถานปีก
 อบรมเด็กเล็กวัยก่อนเกณฑ์ทั้งวัยเรียน จำนวน 28 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเมืองต่าง ๆ
 22 เมือง ทั่วมลรัฐอินเดียนา ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาในการดำเนินงานดังนี้

1. ในการดำเนินงาน มีปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กที่ถูกกีดกันทางวัฒนธรรม
 (Culturally deprived children) เพียงเล็กน้อยเท่านั้น
2. สถานปีกอบรมเด็กเล็กส่วนใหญ่ประสบความลำบากในการบริหารงาน
 เนื่องจากขาดบุคคลากรที่ได้รับการศึกษามาในค่านนี้ (trained personnel)
3. ความช่วยเหลือทางการเงินที่ได้จากรัฐไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังยุ่งยาก
 และล่าช้าในการเบิกจ่าย

พ.ศ. 2512 เรนโบว์¹⁰ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ (Perception) ที่
 สัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดชั้นเด็กเล็กในแต่ละท้องถิ่น (Local pre-school
 workshop) โดยส่งแบบสอบถามไปยังศึกษาธิการของท้องถิ่น (Superintendent)
 ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษา ระดับละ 1 คน ในแต่ละโรงเรียนที่
 เปิดชั้นเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ทั้งวัยเรียน รวม 132 โรงเรียน จากโรงเรียนประเภทนี้ซึ่งมีอยู่
 ทั้งหมด 172 โรงเรียน ทั่วทุกเขตการศึกษา (School districts) ในมลรัฐไอโอวา
 (Iowa) ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า

⁹Leland Donald Melvin, "A Study of Head Start Programs in Indiana," Dissertation Abstracts 27 (1967), p.3269 A.

¹⁰William Clark Rainbow, "An Analysis of Local Pre-school Workshops in Selected IOWA School Districts," Dissertation Abstracts 30 (1970), p. 2775 A - 2776 A.

1. ครูส่วนใหญ่ คือ 73% ชำนาญการที่จะประเมินผลความสำเร็จของโครงการจัดชั้นเด็กเล็ก (formal evaluation procedure) และต้องการแบบฟอร์มเพื่อวัดและประเมินผลงานในการจัดชั้นเด็กเล็ก

2. ครูที่อยู่ในเขตการศึกษา (School district) ที่มีขนาดปานกลางและขนาดใหญ่ ต้องการแบบฟอร์มเพื่อวัดและประเมินผลงานในรูปของแบบสอบถามเพียงอย่างเดียว ส่วนครูจากเขตการศึกษาที่มีขนาดเล็กต้องการแบบฟอร์มเพื่อวัดและประเมินผลงานในรูปของแบบสอบถามและมีการประชุมอภิปรายผลการดำเนินงาน (Conference) ด้วย

สำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานจัดชั้นเด็กเล็กก่อนเกณฑ์มัธยมเรียนในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2512 นวลนาถ อมาตยกุล¹¹ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาเด็กก่อนเข้าโรงเรียนของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยการส่งคณะกรรมการประเมินผลงานที่ตั้งขึ้นไปเยี่ยมศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเข้าโรงเรียน 24 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 8 แห่ง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง และอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 8 แห่ง คณะกรรมการดังกล่าวนี้จะใช้แบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ สัมภาษณ์ผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์ซึ่งมีอยู่แห่งละ 5 คน นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์คณะกรรมการดำเนินงานประจำแต่ละศูนย์, ผู้ปกครอง, ชาวบ้าน, เด็กเล็ก รวมทั้งพัฒนากรประจำท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ในการดำเนินงานมีปัญหาดังนี้

1. เนื่องจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในแต่ละตำบลที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเข้าโรงเรียนตั้งอยู่กระจัดกระจายห่างกันออกไป จึงไม่สามารถที่จะรับเด็กมาเข้ารับการศึกษาได้ทั่วทุกหมู่บ้าน

¹¹ Nuannard Amatayakul, A Joint Evaluation Report (The Community Development Department/The Teachers Training Department/FAO/UNSD/UNICEF) on Rural Pre-school Child Development Project in Thailand (Bangkok:1969), 55 pp., (Mimeograph).

2. ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจการดำเนินงานตามโครงการนี้ และไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ ดังนั้นประชาชนจึงไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการดำเนินงาน

3. เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กแต่ละแห่งประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งต้องมีภาระหน้าที่ในการพัฒนาต่าง ๆ มากมาย จึงไม่มีเวลาที่จะช่วยเหลือและดำเนินงานในแต่ละศูนย์ใดเต็มที่ นอกจากนี้กรรมการบางคนก็ไม่ทราบหน้าที่ของตนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และยังมี การแก่งแย่งกันในการขอตั้งศูนย์พัฒนาเด็กชั้นใหม่ในหมู่บ้านของตน

4. ผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์มีประสบการณ์น้อยเกี่ยวกับการดูแลเด็ก และการจัดกิจกรรมในการฝึกอบรมเด็ก เนื่องจากได้รับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาตอนต้น หรือตอนปลายเท่านั้น

5. ผู้ดูแลเด็กไม่ได้รับการอบรมให้เข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็ก การจัดการเงิน การประสานงานกับชุมชน และการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของโครงการนี้

จากการวิจัยดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยพบว่าแบบสัมภาษณ์ที่ใช่เป็นคำถามชนิดปลายเปิด (opened end) ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสำหรับผู้สอน ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นความรู้ในระดับประถมศึกษาเท่านั้น แต่ก็คงไม่มีปัญหามากนัก เนื่องจากคณะกรรมการผู้ไปสัมภาษณ์และประเมินผล ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ และได้มีการประชุมตกลงกันก่อนที่จะออกไปดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม แบบสัมภาษณ์นี้ก็มีประโยชน์มากสำหรับผู้วิจัยในการนำมาคิดแปลงเพิ่มเติม และปรับปรุงเป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด (closed end) เพื่อใช้ในการวิจัยนี้ต่อไป

พ.ศ. 2512 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู¹² ได้รวบรวมปัญหาในการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์มัธยมต้นของสถานศึกษาฝึกหัดครู จากรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการนี้ ซึ่งสถานศึกษาฝึกหัดครูรายงานต่อกรมการฝึกหัดครู เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2511 สรุปได้ว่าในปีการศึกษา 2511 มีปัญหาในการดำเนินงานดังนี้

¹²กรมการฝึกหัดครู, หน่วยศึกษานิเทศก์, เรื่องเดิม, หน้า 162 - 171.

1. เด็กเล็กที่รับเข้าปีกอบรมมีอายุต่างกันตั้งแต่ 3 ปี ถึง 7 ปี ทำให้ลำบากในการจัดกิจกรรม และถูกผู้ปกครองทวงว่าถ้าเด็กยังอ่านหนังสือไม่ออก
2. ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน เช่น อาจารย์ผู้ดำเนินงานทำงานได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากต้องสอนนักเรียนฝึกหัดครูในสถานศึกษาค่าย และโรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งขาดครูประจำชั้นเด็กเล็ก ต้องให้นักเรียนฝึกสอนผลัดเปลี่ยนกันดูแลและจัดกิจกรรมแทน
3. ขาดวัสดุอุปกรณ์ประกอบกิจกรรม รวมทั้งเครื่องเล่นกลางแจ้งของเด็กเล็ก
4. ไม่ได้รับงบประมาณจากทางราชการเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงาน ต้องขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองเด็กเล็กและชาวบ้านในหลาย ๆ ตำบล ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเคียดแค้นแก่ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นที่จัดชั้นเด็กเล็ก
5. การจัดอาหารกลางวันให้แก่เด็กเล็กต้องใช้จ่ายเงินมาก ทำให้จำเป็นต้องเก็บเงินจากผู้ปกครองเด็กเล็กเดือนละ 20 บาท ถึง 50 บาท ต่อเด็กหนึ่งคน
6. ขาดอาคารสำหรับเด็กเล็กโดยเฉพาะ ส่วนมากเปิดชั้นเด็กเล็กในอาคารเรียนเดิมซึ่งมีสภาพที่ไม่เหมาะที่จะจัดชั้นเด็กเล็ก เด็กไม่มีที่เล่นและพักนอน
7. ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มิมีเวลาช่วยเหลือในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในการช่วยเหลือดูแลเด็ก

จากการรวบรวมปัญหาในการดำเนินงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ดังกล่าวข้างต้น ปัญหาที่รวบรวมไว้เป็นปัญหาที่รวบรวมจากกลุ่มอาจารย์ผู้ดำเนินงานเท่านั้น ขอให้จริงใจที่ได้จึงยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากยังไม่ใคร่หาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานจากบุคคลากรผู้ดำเนินงานที่สำคัญอีก 2 กลุ่ม คือ ครูใหญ่ และครูประจำชั้นเด็กเล็ก ประการสำคัญที่สุดคือ ผู้รวบรวมมีค่าใช้จ่ายระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาปัญหา ดังนั้นผู้วิจัยจึงวางขอบเขตของการศึกษาวิจัยครอบคลุมกลุ่มบุคคลผู้ดำเนินงานทั้ง 3 กลุ่ม คือ อาจารย์ผู้ดำเนินงาน ครูใหญ่ และครูประจำชั้นเด็กเล็ก และใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาค้นคว้าเพื่อช่วยยืนยันและขยายข้อเท็จจริงที่ค้นพบแต่เดิมให้แน่นแฟ้นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องของทำใหญ่วิจัยเชื่อมั่นว่า การวิจัยนี้ยังไม่เคยใคร่กระทำมาก่อนในประเทศไทย และมีคุณค่าสมควรที่จะศึกษาค้นคว้าไว้เป็นหลักฐานต่อไป